

Rozhovor s ministryní Hanákovou v Událostech, komentářích z perspektivy konverzační analýzy a kritické analýzy diskurzu

Kristýna Tesařová

Ústav českého jazyka a teorie komunikace FF UK v Praze
a Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK v Praze
<kapka@inbox.com>

Abstract:

The aim of this paper is to provide an analysis of the media dialogue, the interview with Czech minister of culture Alena Hanáková, in which she explains her removal of the National theatre director Ondřej Černý from office. The interview took place on September 7th 2012 in Czech TV studio of the broadcast show Události, komentáře, where main Czech political events of the day are commented on. The approach to analysis from two perspectives draws our attention to two particularities of the dialogue – nonfluency of its processing and its content incompleteness. The method of conversation analysis enables us to focus on what has been said during the dialogue; the critical discourse analysis clarifies what the dialogue determinates. Although both approaches are based on the different theoretical assumptions, they can complement each other. This idea was articulated already by T. A. van Dijk, who calmed down conflicts between the exponents of the both analysis methods.

Klíčová slova / key words:

konverzační analýza, kritická analýza diskurzu, mediální dialog, ideologie, sociální nerovnost, veřejnoprávní vysílání, politika, argumentace

conversation analysis, critical discourse analysis, media dialogue, ideology, social inequality, public service broadcasting, politics, argumentation

1. Proč analyzovat právě rozhovor s ministryní Hanákovou?

Inspirací pro vytvoření tohoto příspěvku mi byla kniha R. Wooffitta *Conversation Analysis and Discourse Analysis: A Comparative and Critical Introduction* (2005), která líčí vývoj paralelně se vyvíjející tradice konverzační a diskurzivní analýzy, porovnává je z řady aspektů a snaží se demonstrovat, že dokážou zohlednit i něco z toho, co je typické pro druhou metodologickou cestu. Wooffitt, ač sám sebe považuje za konverzačního analytika, nepřisvojuje oblast analýzy dialogu pouze své metodě, protože věří, že může nabídnout mnoho cenného i jiným přístupům ke studiu interakce: „[...] both critical and Foucauldian discourse analysis present a set of challenges to CA, in that they articulate an alternative approach to study of interaction“ (Wooffitt, 2005, s. 137). Text, který jsem zvolila k analýze, je dle mého názoru dobrým příkladem nejen toho, jak obě metody pomáhají odhalit sociální realitu, pokaždé trochu z jiného úhlu, ale také dokazuje, že veřejnost reflektuje průběh rozhovoru a v intencích svých očekávání ho i hodnotí. To dokládá, že analýza rozhovoru není výsostným územím určeným pouze analytikům, ale především místem vytváření významů a polem sociální interakce. Přestože nemám k dispozici dostatek prostoru na provedení dvou opravdu důkladných analýz, mohu alespoň naděst otázku, zda se obě metody mohou doplňovat, aniž bychom přehlíželi jejich vzájemné vymezení.

2. Struktura události a rozhovoru

Nečekaně 7. září 2012 odvolala ministryně kultury Alena Hanáková ředitele Národního divadla Ondřeje Černého z jeho funkce. Tentýž večer byla pozvána do pořadu Události, komentáře,¹ aby své rozhodnutí vysvětlila. Rozhovor se odehrával naživo pomocí přenosového vozu, do studia byl pozván odvolaný ředitel Černý a na závěr pořadu zazněl komentář divadelní publicistiky Jany Machalické. Na začátku pořadu událost shrnula krátká reportáž. V analýze se budu věnovat pouze krátkému úryvku z rozhovoru ministryně s moderátorkou Danielou Drtinovou, který je dle mého názoru dostatečně ilustrativní pro použití obou metod analýzy (viz příloha).

3. Konverzační analýza

Z hlediska konverzační analýzy se zaměřím pouze na několik momentů, které jsou klíčové pro pochopení dané situace. Již po prvním přečtení transkriptu je evidentní, že moderátorka se stále dožaduje odpovědi na původní otázku (replika 16), proto ji několikrát opakuje (kromě repliky 16 i v replice 18, 26, 30, 32), pouze ji místy drobně variuje („Uvedte prosím přesné důvody odvolání. Proč byl odvolán?“). Dochází tedy k rozporu mezi moderátorkou a ministryní v relevantnosti druhé části sekvenčního páru. Ministryně se domnívá, že již odpověděla na její otázku. Dokonce na samém počátku dává najevo, že otázka již byla zodpovězena před samotným vysíláním pořadu, naproti tomu moderátorka nepovažuje její odpověď za dostatečnou, a proto zesiluje svůj tlak na ministryni tím, že otázku pokládá stále znovu. Jako důvod odvolání ministryně uvádí „špatně nastavené řídicí procesy a provozní procesy“, v replice 29 ale toto tvrzení sama opravuje a říká, že ředitel měl spíše špatně nastavené procesy měnit. Moderátorka často řetězí otázky, které spolu ne vždy zcela souvisí, např. „Co znamenají špatně nastavené řídicí procesy?“, „Co udělal Ondřej Černý špatně?“. Ministryně pak může být zcela právem zmatena tím, na jakou otázku má odpovídat (viz replika 23). Navíc přístup moderátorky je mnohem agresivnější než ten její. Vstupuje jí téměř v každé replice do řeči, dochází tak k pravidelným překryvům replik, a neposkytuje jí tak dostatečný prostor na dokončení odpovědi. Ministryně na druhé straně nedokáže formulovat stručnou odpověď a dává tím moderátorce podnět k tomu, aby jí stále usměrňovala k jádru problému. Přestože moderátorka ze své pozice výrazným způsobem řídí rozhovor, ukončuje ho ministryně, která oznamuje, že k otázce již nemá co dalšího doplnit. Rozhovor tak končí, aniž by moderátorka dostala požadovanou odpověď.

4. Ohlasy události – přechod od textu ke kontextu

Rozhovor vyvolal velmi silné reakce v médiích i mezi veřejností. Diváci například počítali, kolikrát ministryně za své vystoupení v pořadu řekla slovo procesy. Metakomunikační kritika se ale zaměřovala především na její roli v dialogu, která byla označena za „národní frašku“, „jakešovské vystoupení“,² „absurdní drama“,³ jež se podle některých zařadilo do „zlatého fondu českého politického žvástu“.⁴ Kromě toho, že si veřejnost všimla jejího omílání stále jedné fráze o nastavených procesech, nezůstalo nepovšimnuto ani to, jakým způsobem celý rozhovor probíhal. Přestože se moderátorce nedostalo odpovědi na první otázku, stále byl veden dialog.⁵

5. Kritická analýza diskurzu

Pokud chceme zjistit, co zůstává ukryté za zaklínadlem „nastavených procesů“, je třeba zaujmout k celé události určitý postoj a právě k tomu poslouží kritická analýza diskurzu. Tato metoda není příliš jednotná a téměř každý významný diskurzivní analytik používá vlastní metodu analýzy. Kvůli přehlednosti jsem použila dialekticko-

relační metodu N. Fairclougha (2012), který dělí postup na čtyři fáze. Svůj výklad se tedy pokusím strukturovat podle této osnovy a zdůrazním opět jen to nejpodstatnější.

6. Sémiotické aspekty sociální nerovnosti

Nejprve je důležité zmínit, že rozhovor se odehrával ve veřejnoprávní televizi, která má v demokratické společnosti úlohu zajišťovat občanům / svým koncesionářům co nejvíce informací o správě věcí veřejných. Moderátorka vystupuje jako reprezentantka této skupiny a několikrát během rozhovoru to také explicitně připomíná (viz replika 22 a 28). Její místy agresivní dožadování se odpovědi je tedy tímto do značné míry opodstatněné. Odvolání ředitele divadla je právem ministryně (uplatňuje svou moc), rozhodnutí by ale mělo doprovázet důkladné vysvětlení, které by je legitimizovalo. Naopak ministryně používá neprůhlednou ekonomickou rétoriku, tzv. procesuálně-transformační ontologii,⁶ která je založena na neoliberální ideologii současné vlády. „This discourse [of the neoliberal ideology; KT] includes the narrative of progress, ‚flexibility‘ of labour [...] constructs social problems as problems of individuals“ (Fairclough, 2000, s. 148). Ekonomické pojmosloví (kromě procesů např. i transformace, ekonomické podmínky aj.) je natolik významově vyprázdněné, že ministryně nedokáže klíčový pojem srozumitelně definovat.⁷

6.1 Překážky v adresování sociální nerovnosti

Jako první překážku v adresování sociální nerovnosti můžeme jmenovat souslednost jednotlivých dějů. Argumentace je očekávatelná před nebo současně se samotným aktem odvolání. Zde ale přichází vysvětlení až se zpožděním a veřejnost ho nepovažuje za věrohodné, proto 11. 9. 2012 uspořádalo ministerstvo tiskovou konferenci, kde měly být kroky ministryně opět zdůvodněny. Na konferenci se do vysvětlování zapojil také ekonomický náměstek ministryně Martin Sankot (nově pověřený dočasný ředitel Národního divadla), který se poté musel za některé výroky zaměstnancům Národního divadla omluvit. Jiné argumenty zpochybnilo vedení divadla.⁸ Divadelníci vyhlásili stávkovou pohotovost a iniciovali petici za odvolání ministryně, ale její rozhodnutí odvolat ředitele Černého změnit nedokázali. Pokusy o společnou komunikaci končily neúspěchem. Druhou překážku můžeme také spatřovat v mediálním zobrazení události. Ministryně sice nedokáže vysvětlit svůj postup, zvyšuje se mediální i politický tlak na ni, ale s překonáním určitého časového období zájem o událost uhasíná a potřeba obhajoby se vytrácí.

6.2 Vyžaduje společenský řád nerovnost?

Z toho, co bylo řečeno o argumentaci ministryně, vyplývá, že se může veřejnosti jevit jako politická loutka a rozhodnutí, které prezentuje jako své vlastní, může být učiněno na jiné úrovni a ona je jeho pouhým vykonavatelem. (Tato otázka se tematizuje v jiné části pořadu za účasti odvolaného ředitele.) Do této představy také zapadá skutečnost, že ministryně nechápe odvolání ředitele jako trest za jeho pochybení ve funkci, ale opět pouze jako proces (replika 27). Zamlženost tohoto mnohoznačného pojmu vychází také z toho, že ho ministryně užívá k označení několika různých skutečností. Kromě odvolání ředitele (viz replika 27 a 31)⁹ nazývá jako proces také ředitelova rozhodnutí o vnitřním fungování divadla i transformaci, kterou řídilo ministerstvo a dle instrukcí prováděl ředitel divadla.

6.3 Jak překážkám účinně předcházet?

Zasahování politiky do chodu kulturních institucí odůvodňovanou jejich ekonomickým zefektivněním (prostřednictvím auditů externích firem) není

ojedinělou ani novou záležitostí. Za podobné situace byl dovolán ministrem Martinem Štěpánkem ředitel Vladimír Dvořák v roce 2006.¹⁰ Ke zlepšení dlouhodobě napjaté situace mezi ministerstvem by jistě přispěla lepší komunikace ministerstva s divadelníky i s veřejností. Diskuzi by se měla podrobit také otázka, nakolik může být ředitel ve své funkci nezávislý na ministerstvu, když je jím divadlo přímo financováno. K udržení určité nezávislosti na ministerstvu by bylo třeba vypracovat obranné mechanismy proti přílišnému vlivu politiky na kulturu.¹¹ Nejasnosti ale zůstávají nad tím, zda v současné situaci lze těchto opatření dosáhnout a zda jsou pro druhou stranu akceptovatelné.

7. Mohou se obě metody doplňovat?

V přecházejících kapitolách byly představeny dva pohledy na tentýž text a diskurz s ním spojený. Nakolik jsou ale obě metody slučitelné? V roce 1999 proběhla v časopise *Discourse and Society* plamenná diskuze mezi představiteli konverzační analýzy (v čele s E. Schegloffem (1999)) a kritické analýzy diskurzu (v čele s M. Billigem (1999; 2000)). Oba zneprátelené tábory považovaly svou metodu za jedinou správnou a na té druhé upozorňovaly na řadu nedostatků. Situaci se snažil uklidnit T. A. van Dijk (1999), který je vyzýval ke smíru a připomínal, že vytváří falešnou dichotomii mezi těmito dvěma metodami analýzy. I když obě vychází ze zcela odlišných teoretických východisek (viz tabulka 1), mají i mnoho společných zájmů, např. obě berou v potaz interakční dimenzi jazyka, zajímá je řád a organizace v rámci textu a v neposlední řadě samotný přirozený rozhovor/text. Za předpokladu, že si každá metoda ponechá své specifčnosti, se mohou oba přístupy doplňovat a obohatit znalosti o naší společnosti a jejím fungování v současném světě.

Rozdíly mezi konverzační analýzou a kritickou analýzou diskurzu

studium sociální akce – infrastruktura rozhovoru	studium orientace sociální akce
nemotivované pozorování	apriorní postoj
cílem je poznat sociální řád skrze analýzu sociální akce	cílem je reflektovat sociální nerovnosti ve společnosti
kategorie se vytvářejí až při studiu textu	používají se kategorie často užívané v diskurzu (jejich reprodukce)
systematická a detailní práce s textem	zahrnutí všeho, co je považováno za relevantní v rámci diskurzu

Tabulka 1: Rozdíly mezi konverzační analýzou a kritickou analýzou diskurzu (Schegloff × Billig in *Discourse and Society* 1999–2000).

Literatura:

Billig, Michael (1999): Conversation analysis and claims of naivety. *Discourse and Society*, 10(4), s. 572–576.

Billig, Michael (2000): Towards critique of critical. *Discourse and Society*, 11(2), s. 291–293.

Fairclough, Norman (2000): Language and neo-liberalism. *Discourse and Society*, 11(2), s. 2–3.

Fairclough, Norman (2012): A dialectical-relational approach to critical discourse analysis in social research. In: Ruth Wodak – Michael Meyer (eds.), *Methods of Critical Discourse Analysis*. London – Thousand Oaks, CA – New Delhi – Singapore: Sage Publications, s. 162–200.

Schegloff, Emanuel A. (1999): Naivete vs. sophistication or discipline vs. self-indulgence. *Discourse and Society*, 10(4), s. 577–582.

van Dijk, Teun A. (1999): Critical discourse analysis and conversation analysis. *Discourse and Society*, 10(4), s. 2–3.

Wooffitt, Robin (2005): *Conversation Analysis and Discourse Analysis*. London – Thousand Oaks, CA – New Delhi: Sage Publication.

Příloha: Analyzovaný úryvek z rozhovoru s ministryní Hanákovou v Událostech, komentářích¹²

16 DD: **tak paní ministryně řekněte prosím přesné důvody odvolání ondřeje černého**

17 AH: **přesné důvody odvolání ondřeje černého jsme už opakovali** ee v zásadě jde především o to že **pokračujeme v procesu transformace** (.) my zme avizovali již v dubnu že počkáme na výsledky analýzy eee kterou jsme dostali a kterou zpracovávala firma bédéo ((myšleno BDO)) stejně tak sme se rozhodli že prověříme tyto výsledky ještě [jedním našim vnitřním]

18 DD: [paní ministryně, to jsou] známé věci omlouvám se. prosím nikoli už obecně v tom stylu byly špatně nastavené řídicí procesy. **přesné důvody mi řekněte teď prosím**

19 AH: **přesné důvody jste právě řekla** (.) protože v okamžiku kdy jsou **špatně nastavené řídicí procesy a provozní procesy** v tom okamžiku kdy se zjistí že vlastně celá transformace jak byla započatá [tak vlastně nesplňuje ani ekonomické podmínky které jsou]

20 DD: [můžete nám to **rozkrýt co to znamená špatně nastavené řídicí] procesy co udělal špatně pan ondřej černý,**

21 AH: **=já nechci mluvit o tom co udělal špatně ondřej černý [já chci mluvit o tom, jak sou nastavené]**

22 DD: [počkejte, vy **jste odvolala] ředitele národního divadla, takže bychom se měli dozvědět diváci české televize a daňoví poplatníci proč by odvolán.**

23 AH: **vy se mě ptáte na ee řídicí procesy. vy se mě neptáte teďka v této chvíli na odvolání** nebo (.) neptala jste se na odvolání pana ředitele(.) **takže řídicí procesy co to znamená** (.) [například to znamená to]

24 DD: [paní ministryně, já se **vás ptám na to] co udělal ondřej černý špatně. jednoduchá otázka.**

25 AH: ondřej černý eee vedl tuto tuto toto národní divadlo tak jak vést měl dostal za úkol hh zpracovat a započít transformaci národního divadla čehož se zúčastnil (.) tedy čeho se (.) [zhostil (.) **myslím velmi se ctí.** A závěrem se ukázalo že po všech těch analýzách]

26 DD: [ano a proč tedy byl odvolán? **teď jste ho pochválila. proč tedy byl odvolán?**]

27 AH: ano pochválila jsem ho protože **celý proces započal a udělal ho velmi dobře** takže my jsme byli spokojeni v každém případě ale ukázalo se že v rámci analýzy která proběhla a o které už **jsem mluvila že jsou chybně nastavené některé procesy (.) procesy promiňte které je potřeba změnit.** a v rámci těchto transformačních kroků tak jak jsme avizovali došlo jeden z těch prvních kroků bylo právě odvolání ředitele [a ee vyhlášení výběrového řízení

28 DD: **[paní ministryně nezlobte se. já tomu nerozumím] co to znamená že Ondřej černý nastavil špatně procesy?** řekněte mi prosím (..) a daňovým poplatníkům **co ten člověk udělal špatně.**

29 AH: Ondřej černý **nenastavoval špatně procesy. spíše šlo o to aby se procesy které byly špatně nastaveny a nefungovaly př- přesně tak jak by fungovat měly aby se měnily.**

30 DD: **paní ministryně prosím řekněte mi co udělal špatně.** vy ste ho během toho našeho rozhovoru zatím pochválila a ten člověk (.) Ondřej černý ve své funkci skončil. **můžete mi říci co to tedy udělal špatně. proč musel být tak náhle odvolán?**

31 AH: **paní redaktorko já vám tedy zopakuji ještě jednou že základem toho odvolání bylo právě to že chceme nastavit procesy které se ukázaly jako nefungující nebo špatné nebo ne zcela fungující (.)** aby se nastavily správně aby celý transformační proces který tady probíhá a bude dále probíhat byl zvládnutý nakonec úplně správně. A já teďka nechci postavit tuto otázku do roviny osobní protože to není osobní věc. je to prostě nastavení nových procesů tak aby byly fungující (.) abysme měli divadlo taky postavené [a stabilní ekonomicky.]

32 DD: **[paní ministryně to není vůbec] osobní otázka. jak se podílel Ondřej černý na tom že ty řídicí procesy neběžely podle představ ministerstva kultury mě zajímá (.) a daňového poplatníka také zajímá (.) co udělal Ondřej černý špatně a proč musel být odvolán z minuty na minutu jako kdyby byl třeba podezřelý z majetkové trestné činnosti anebo jako kdyby opravdu totálně selhal**

33 AH: já si myslím paní redaktorko že to že to **posouváme úplně do jiné roviny** a nemyslím si že je úplně v pořádku srovnávat tento proces který probíhá v rámci národního divadla z majetkovou kriminalitou. já bych chtěla jenom znovu zopakovat že **procesy které byly špatně nastaveny nelepšily se tak aby posun celý posun vlastně v rámci transformace v národním divadle šel více kupředu (.) to je celé a víc k tomu v této chvíli nemůžu ani říct.**

Poznámky:

1 Pořad je možné zhlédnout v archivu České televize: *První scéna bez ředitele*. Události, komentáře. 7. 9. 2012, dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1096898594-udalosti-komentare/212411000370907/obsah/217835-prvni-scena-bez-reditele/>, cit. 28. 4. 2013.

2 „Ze sporu o odvolání ředitele Národního divadla se pomalu stává národní fraška...; ...[A. Hanáková; KT] se o groteskní charakter ‚kauzy ND‘ zasloužila svým ‚jakešovským‘ vystoupením v pátečních televizních Událostech, komentářích nekonečným omíláním jediné věty ‚o špatně nastavených procesech‘, kterou jí jako mechanické panence Barbie vložili do její kulturou nepoznamenané myslí“ (Hrdinová, R.: *Odvolání ředitele Národního divadla: fraška nebo tragédie? Právo*, 11. 9. 2012, s. 9).

3 „A když se pustila do vysvětlování proč, sehrála hlavní roli v absurdním dramatu, jaké zlatá kaplička na programu snad ještě neměla“ (reportáž Ministryně procesů. *168 hodin*, ČT 1, 16. 9. 2012, 21:45).

4 „Její páteční vystoupení ‚Nastartujeme procesy‘ v Událostech, komentářích již vstoupilo do zlatého fondu českého politického žvástu a zařadilo se někam vedle projevu na rozloučenou Martina Kocourka a vysvětlování Stanislava Grosse, kdo mu opravdu půjčil na byt“ (Šídlo, J.: Nastartujte procesy. *Hospodářské noviny*, 10. 9. 2012, s. 1 a 10).

5 „Suverenita, s jakou se postavila otázkám moderátorky pořadu Daniely Drtinové, podle něj [divadelníka Jiřího Honzírka; KT] byla na úrovni špičkových herců Národního divadla. ‚Schopnost vyvolat u diváka dojem, že i když herec ‚mele tu svou‘, je s ním stále veden dialog, prozrazuje probíhající procesy hereckého zrání,‘ zhodnotil Hanákové herecký rejstřík. Proto se rozhodl nabídnout ministryni angažmá, ve kterém by svůj talent mohla rozvinout.“ (Vosáhlo, J.: Ostuda ministryně Hanákové nebere konce. *Parlamentní listy*, 17. 9. 2012, Dostupné z WWW: <<http://www.parlamentnilisty.cz/article.aspx?rubrika=1404&clanek=246625>>, cit. 28. 4. 2013.

6 Tak ji nazval sám odvolaný ředitel Ondřej Černý na svém blogu (Černý, O.: Proč jsem hrdý na ministryni kultury a svůj národ. 12. 9. 2012. Dostupné z WWW: <<http://cerny.blog.ihned.cz/c1-57444350...rdy-na-ministryni-kultury-a-svuj-narod>>, cit. 28. 4. 2013.

7 To dokazuje i jiné její vystoupení v Českém rozhlase v rozhovoru s moderátorem Martinem Veselovským (MV):

AH: ... bude to co nejkratší doba, nezbytně nutná k tomu, aby se dokončil především rozpočet pro příští rok, aby některé ty procesy, které se nám zdály být, to slovo už snad ani nemáme moc rádi, po těch několika dnech.

MV: Vy ho používáte, paní ministryně.

AH: Já vím no, ono se to tak skutečně nazývá, ale...

MV: Já nevím, co si pod tím představit, se přiznám.

AH: Všechny, všechny děje a věci, které jsou uvnitř divadla, kterými se nastavují všechny.

MV: Dobře, pojďme si to prosím zjednodušit. Řekněte mi, jak současný prozatímní ředitel vydrží dlouho na své pozici?

(Rozhovor s ministryní kultury Alenou Hanákovou. *Dvacet minut Radiožurnálu*. Český rozhlas – Radiožurnál, 12. 9. 2012, 17:06).

8 „Připomeňme si, že všechny důvody odvolání ředitele Národního divadla Ondřeje Černého, které ministerstvo kultury sdělilo, se rozplynuly v dým. Fatou morganou se ukázala i koncepce provozu ND, kterou údajně celé léto připravoval ekonomický náměstek ministerstva Martin Sankot a s ním se měl stát dočasným ředitelem...“ (Reslová, M.: Řešení pro Národní divadlo? Zatím jen komise. Snad... *Ceskapozice.cz*, 12. 10. 2012. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskapozice.cz/domov/politi...-narodni-divadlo-zatim-jen-komise-snad>>, cit. 28. 4. 2013.

9 {061} AH: ne odvolání je prostě proces který běžně nebo průběžně může se stát samozřejmě v každé organizaci. vy to samozřejmě také víte a nemá význam v této

chvíli o tom více diskutovat (transkript celého pořadu, odkaz na videozáznam viz výše).

10 Herci z Národního: Pane ministře, vysvětlujte. *Idnes.cz*, 20. 9. 2006. Dostupné z WWW: <http://kultura.idnes.cz/herci-z-narodniho-pane-ministre-vysvetlujte-f30-/divadlo.aspx?c=A060919_192529_show_aktual_kot>, cit. 28. 4. 2013.

11 „Část důvodů neutěšeného stavu pojmenoval už ve třicátých letech minulého století – jak kdyby žil v Praze roku 2012 – F. X. Šalda: jako příčinu periodických krizí ND viděl trapné a hrubě diletantské (píše doslova ‚vrchnostenské‘) zásahy politických elit i politické ulice do jeho chodu... Čili tehdy jako dnes jsou trapností číslo jedna – ukazující jako vážnou systémovou chybu neexistenci obranných mechanismů vůči mocenské zvůli – donebevolající zásahy politiků do živého organismu divadla (není normální, když v průběhu deseti let jsou na prahu sezóny bez řádného zdůvodnění vyhozeni na dlažbu postupně dva šéfové nejváženější umělecké instituce, a to na hodinu jako zločinci, aniž někoho znásilnili či oloupili. Ondřej Černý (stejně jako předtím Daniel Dvořák) si takové jednání nezasloužil a může si právem připadat jako oběť neprůhledné mocenské hry a tupé arogance jedné ministryně, jež na svůj úřad nestačí a měla už dávno (včera bylo pozdě) rezignovat. Přesto, podobně jako kdysi slavný projev z Červeného Hrádku, avizují projevy i kroky této dámy – jako zdálky světélkující pařez – vnitřní hnilobu systému: jestliže systém generuje do mocenské špice opakovaně někoho tak strašného, jde o systém degenerovaný (Just, V.: Anкета: příčiny neutěšeného stavu Národního divadla. *Respekt.ihned.cz*, 10. 10. 2012. Dostupné z WWW: <<http://Respekt.iHNed.cz/ankety/c1-5781...ny-neuteseneho-stavu-narodniho-divadla>>, cit. 28. 4. 2013).

12 Transkripce byla vypracována dle transkripčních pravidel Korpusu DIALOG, viz Kaderka, Petr – Svobodová, Zdeňka (2006): *Jak přepisovat audiovizuální záznam rozhovoru? Manuál pro přepisovatele televizních diskusních pořadů*. Jazykovědné aktuality, 43(3–4), s. 18–51. Tučné písmo upozorňuje na důležité pasáže rozhovoru, není součástí samotné transkripce.